

פרשת שבוע עפ"י השפת אמת

פרשת חיי שרה

ב"ה [תרל"א]

א. תורת אברהם אבינו
ב. דברי חיים

2

1

ברש"י¹ שני חיי שרה (בראשית כג. א) כולן שוין לטובה. יש לומר כי דרך אדם הפשוט על ידי שנוקן ונתוסף בו ידיעה מיישב אורחותיו ונמצא כי כל מה שנוקן יותר מניח מדות ומעשים רעים שהיה עושה ואם כן אינו נקרא ימי חייו רק רגע האחרונה שהיא בשלימות הראוי אם זוכה לכך. אבל בשרה הצדקת היה כל ימיה בטוב ובלי קלקול. אף כי ודאי נתעלתה בימי הזקנה. אבל לא על ידי דחיות מעשים הקודמין בימי הנעורים. רק שנתעלתה כפי מה שנבראת שכל ימיו של אדם קצובין לתקן בכל יום דבר מיוחד. ולהתעלות מדריגה אחר מדריגה. אבל לא היה לה פגם וקלקול לחזור להתנהג בכשרות. והוא שנאמר כולן שוין לטובה. והבן:

רנ"ג

5. ד. דקויות ה' בינה?

במדרש² יודע ה' ימי תמימים כו' (תהלים לו. ח) כשם שהם תמימים כך שנותיהם עגלתא תמימתא כו'. פירוש תמים להיות כל מעשיו בדביקות כח וחיות פנימיות שבו ובודאי בנקודה הפנימיות הנותנת חיים לכל רמ"ח איברי האדם שם הם באחיות אחד. ונתלה כל אבר בחבירו במקום הראוי. וכמו כן האדם ששומר כל מעשיו כנ"ל. וגם רמ"ח מצות עשה שהם נגד איברי האדם³ וגם הם תלויין זה בזה כמו שאומרים על כל מצוה⁴ תרי"ג מצות התלוין בה. על ידי זה נעשה אדם שלם. תמים תרגומו שלים⁵ כנ"ל. ולהיפוך אינו אדם שלם שאין כל אבר מחובר לחבירו מאחר שנפרד משורש החיות ששם מקום חיבורם כנ"ל. וכמו כן שנותיהם תמימים כי גם ימי השנה יש להם דביקות ושיוכות. יום ליום יביע כו' (תהלים יט. א) שבכל יום יש התחדשות שכן כתוב בספרים הקדושים⁶ שמיום שנברא העולם ועד סופו אין הארת יום אחד שוה ליום אחר. והוא שאומרים בדברו מעריב ערבים בחכמה פותח שערים. שכל המכוון בהעדר היום כדי שיפסוק ענין הארת יום זה. ויוכל להתחדש הארת יום שני כנ"ל. כי אם לא היה לטובה אין היה שייך לברך על זה. ומי שמקבל הארת הימים כראוי בודאי נתוסף בו ידיעה ודביקות בכל יום מעין ברכתו עד כי יעלה 30 מיום ליום ומשנה לשנה. וגם כל העולם בכלל הוא כך. שכל הזמן הוא ענין אחד ועל זה אמר ורחק השמש כו' (קהלת א. ה) שבכל לילה מסתלקת הארת היום לשרשו ומאיר הארה הראויה אחר יום הקודם. וכן משנה לשנה עד שנשתלם ימי הבריאה כרצונו יתברך. והוא שנאמר⁷ כהדא עגלתא כו' על כל זמן הבריאה. ומכל מקום כפי הדור כך הארת שנותיהם כי בודאי שרה הצדיקת שכתוב בתורה⁸ שחיתתה קכ"ז.

¹ יזיחו חיי שרה מאה שנה יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה' כשם שהם תמימים כן שנותם תמימים" (בר"ר נח. א).

מאא"ז מו"ר ז"ל וזלה"ה פירוש המשנה⁹ הלומד ילד כו' והלומד זקן כו' פירוש ילד בהתחדשות שלא נתיישן אצלו כו' והוא שנאמר באברהם אבינו ע"ה שהוקין ועם כל זה היה כל ההארות אצלו בהתחדשות. והכלל הוא כמו שכתוב (קהלת א. ט) אין כל חדש תחת השמש כמו כן להיפוך כל מה שלמעלה מהשמש. חוץ לטבע. יש תמיד התחדשות כי חיות ה' שיש בכל דבר הוא תמיד חדש כמו שכתוב¹⁰ מחדש בכל יום כו'. ופירוש תמיד בכל רגע. ולפי מה שאדם מדבק כל דבר בכח הפנימיות ואינו נדבק בטבע וגשמיית כמו כן יש אצלו תמיד התחדשות. (וזה ענין שכחה שהוא מסטרא אחרא ורשעים שנקראים מתים בחייהם¹¹ שאין להם החיות הפנימיות כנ"ל) וזוהר הקדוש¹² שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה (תהלים צח. א) כו' ע"ש שפירש שיש חיות ממקום הנפלא שהוא למעלה מהטבע ושורה גם בעשיה ממש (כמו שכתב רמ"א¹³ בשולחן ערוך אורח חיים סימן ו ע"ש) ועל ידי זה מי שמדבק המעשה בהשרוש יש לו התחדשות תמיד ומשבח תמיד לה' יתברך כאלו ברגע זה נברא מחדש ע"ש.

¹³ "הלומד ילד למה הוא חומה לדין כתובה על גייר חדש הלומד זקן למה הוא חומה לדין כתובה על גייר מתוק אבות פ"ד מי"ב.

רנ"ג

ב"ה [תרל"ב]

אם כן הכתוב מעיד כי לא היתה נפרדת מעיקר החיים אף רגע אחד ממילא כך נשפע הארה חדשה לשני חייה תמיד ממדריגה למדריגה. והוא שנאמר (תהלים לו. ח) ונחלתם לעולם תהיה כי על ידיהם יש תמיד הארות החדשות. וכיון ששנות הבריאה הם מדריגה אחר מדריגה נמצא כי יוכל להיות מדריגות בשנה אחת משני הצדיק. יותר מאלף שנים אחרים. ועל ידי הצדיק זוכה כל העולם לדורות שיעמדו במדריגה גבוה יותר ונכלל ההארות מזמן הבריאה מאירים תמיד:

בזוהר הקדוש¹⁴ משבח ראש דברי אליעזר עבד אברהם אנכי (בראשית כה. לה) שהיה זכיה אצלו מה שזכה לשמשו ואמרו ז"ל¹⁵ מתוך ששרת אותו צדיק באמונה יצא מכלל ארור לברוך. כן גם מי שחפץ ומשתוקק לעשות רצון הקב"ה ומשבח אותו תמיד על שזכה לעשות מצותיו. יוכל גם כן על ידי אמונה זו שאמין שאין למעלה מלעשות רצונו יתברך. על ידי זה יוכל לצאת מכלל ארור ולהתדבק בה' יתברך. ובמדרש¹⁶ בן יכבד אב ועבד אדוניו (מלאכי א. ח) דורש עליו. שיש ללמוד משליחותו דרך אמיתי:

א. תורת אברהם אבינו

אא"ז מו"ר ז"ל הגיד על דברי המדרש¹⁷ עשה חסד עם אדוני אברהם (בראשית כה. יג) אף אברהם אבינו ע"ה שהחסד מתגלגל בעולם בשבילו נצרך לחסד. ואמר אף שאליעזר היה עבדו. ולמה לא היה לו לתלות במעשים טובים וזכות אברהם אבינו ע"ה. אך כי אברהם אבינו ע"ה פעל באנשיו שידעו זאת ברור. שגם לאיש כמוהו נצרך רק חסדו יתברך כו'. כי האמת אף זכיות של האדם נעשים גם כן בסיוע עליון והכל בחסדו. אלמלא הקב"ה עוזרו כו'¹⁸. ולזאת אף מה שהחסד מתגלגל בעולם בשבילו. אף על פי כן החסד חסד עליון. רק שאברהם אבינו ע"ה במעשיו המשיך החסד לעולם. עשית חסד עם אדוני (אברהם) הפירוש כנ"ל שהקב"ה עושה חסד בעולם באמצעות אבינו אברהם. מתגלגל בשבילו גם כן הפירוש כך שעשה אברהם אבינו ע"ה צינור ושביל שיוכל למשוך ולהתגלגל חסד עליון בעולמות התחתונים:

ה. האמת אברהם אבינו
אא"ז מו"ר ז"ל הגיד בשם הרב הקדוש מקאצק על אלי כתיב¹⁹. כי כשהיה נוגע לא הרגיש נגיעתו כו'. ונראה שהחזירה תורה כל הפרשה שעל זה אמרו ז"ל²⁰ יפה שיחתן כו' שגם הוא ירא שמה יש לו איזה נגיעה ואולי יקלקל השליחות על ידו. כי ידע נאמנה כי רצון אברהם אבינו ע"ה ימלא ה' יתברך. רק ירא שלא יגרום קלקול בשליחותו. והוא שנאמר מצליח דרכי כו' (בראשית כה. מה) והחזיר לעצמו כל הענין והרגיש בנגיעתו. וכשנסתלק נגיעתו זכה להשלים השליחות כראוי. וגם על ידי שידע כי כל ההצלחה היה בזכות אברהם אבינו ע"ה אף שגם הוא היה צדיק. וכן כל אדם צריך לידע כי הוא שליח ה' יתברך בעולם הזה. וכפי שידוע זאת וכל מעשיו על כונה זו. וגם יודע שכל מה שיזכה לעשות גם כן על ידי שרצונו יתברך שיהיה נעשה רצונו. אז חפץ ה' בידו יצליח:

¹⁴ יפה שיחתן של עבדי בני אבות מתורתן של בניס (בר"ר טו. ט).

רנ"ג

רנ"ג

13 במדרש יודע ה' ימי תמימים (תהלים לו) כו' שנותיהם תמימים כו' פירוש ימי תמימים שהם ימים שיש בהם שלימות כי מה שברא ה' יתברך עולם הזה להיות מתחדש בכל יום ושנה הוא לטובה כדי שיהיה הארה חרשה בכל זמן. ועל זה מברכין מחדש בכל יום מעשה בראשית. שאם היה הבריאה מתנהג בלי שינוי היה מתרחק על ידי ריבוי הזמן. משורש החיות.

14 במדרש יודע ה' ימי תמימים כו' פירוש ימי תמימים שהם ימים שיש בהם שלימות כי מה שברא ה' יתברך עולם הזה להיות מתחדש בכל יום ושנה הוא לטובה כדי שיהיה הארה חרשה בכל זמן. ועל זה מברכין מחדש בכל יום מעשה בראשית. שאם היה הבריאה מתנהג בלי שינוי היה מתרחק על ידי ריבוי הזמן. משורש החיות. לכן ברא ה' יתברך שיהיה בכל יום שפע חיות מחדש כנ"ל לכן צריך האדם לראות שיהיה לו על כל פנים הארה אחת חרשה בכל יום. ועל ידי זה זוכה להרגיש בכל יום דבר חדש. כי כל יום נמשך אחר התפעלות יום שמקודם. כדכתיב² אם שמוע בישן תשמע בחדש. והנה הצדיקים מתקנים בכל יום כל מה שיכולין ועל זה נאמר (בראשית כו. א) בא בימים. שלא יש זמן שלא יקח ממנו דבר לעבודת ה' יתברך. וזה יודע ה' ימי תמימים שבכל שעה משיג השגה וידיעה מיוחדת ולכן מושכין שפע ונחל לכל העולם בכל יום שמקשרין כל הבריאה בשורשו וזהו ונחלתם לעולם תודיה (תהלים לו. ט). גם פרשנו כי כל יום נמשך אחר תיקון יום שקודם לו. נמצא מי שמתקן ימיו מוריש טובה לכל העולם. שעל ידי זה בא כל הבריאה למדריגה שלמעלה מזו כנ"ל:

12 במדרש עבד משכיל כו' (משלי י. ב) כבר קללתו בידו כו' מוטב להשתעבד בבית ה' כו' ע"ש. איתא בזהוהר הקדוש¹³ שיש בעבודת ה' יתברך ב' בחינות עבד וכן ע"ש. שבדואי בני ישראל בני לה' אלקיכם (דברים י. א). וזהו הנשמה שבאדם. אבל בבואה לעולם הזה להתלבש תוך הגוף ושמיות. הוא בחינת עבד. ובחינה זו הוא רק להכניע ולבטל עצמו. וצריך להיות בחינה זו יקר בעיני האדם גם כן. וכן בכל דבר שבעולם יש חיות פנימי. וצריך האדם להיות משכיל ולהכין שכיין שנושמת האדם בעולם הזה להיות דבוק בגשמיות. העצה להתבטל לנקודה הפנימית שבכל דבר. שמלכותו בכל משלה (תהלים קג. יט). ועל ידי זה יכול לצאת מבחינת עבד לבחינת בן. ובחינת עבד על שם זה. שבעולם הזה הכל במעשה ובעובדא. וזה גם כן ימי המעשה ואחר כך שבת קודש: יש ללמוד מאליעזר על ידי ששרת באמונה יצא מארור לברוך¹⁴. ובוהר הקדוש¹⁵ שבח אותו שנתפאר במה שהוא עבד לאברהם ע"ש פרשת וירא על פסוק בן לשרה אשתך כו' (בראשית י. י). ולזה נתקן קריאת שמע ב' פעמים בכל יום דאיתא¹⁶ בכל יום קללתו מרובה מחיבורו. והענין על ידי שבני ישראל מעבדין כל העולמות בהתרשלות בעבודת ה' יתברך. הפרט עתה שבית המקדש נחרב בעונותינו הברבים. ועל ידי זה שאדם קורא קריאת שמע בכל לב. וחפץ לקבל עליו מלכות שמים להשתעבד אליו בכל לב ונפש. יוכל לצאת מארור לברוך כנ"ל. וחשבון זה צריך להיות תמיד בלב האדם. איך כל העולמות תלויים בו כמו שנאמר (תהלים י. ז) כל שחה תחת רגליו:

15 דכתיב (בראשית כו. א) ויפגע וישכב כו' ובקומך²² וישכם (בראשית יט. כו). ובשבתך בביתך²³ אפשר שהוא בחינת דוד המלך עליו השלום. ובודאי כשאמר חכמינו ז"ל²⁴ תפלות אבות תקנום הם הדרכים שיכולין לבוא לתפלה על ידיהם. דיש מחשבה דיבור ומעשה בעבודת ה'. והם בחינת כח לוי וישראל. והם הג' אבות כמו שאומרים²⁵ אברהם יגל יצחק ירנן יעקב ובני ינחו. וגילה זו תפלה והיא בחינת מחשבה בלב לכן כתיב ביה עמידה כמו שכתוב (חזקאל א. כו) בעמדם תרפנה כנפיהן. ירנן בחינת יצחק דכתיב ביה לשוח והוא בחינת דיבור. ודיברו הלויים בשיר. וביעקב מצינו כמה דברים בעובדא. והאמת כי זה סוף התיקון כשיכולין להביא הארות עליונות בבחינת עובדא או הוא דבר של קיימא. לכות הג' אבות מסייעין לכל בני ישראל להיות מוכן לתפלה בג' בחינות הנ"ל:

16 א וצדקתם וכן וצדקתם וכן וצדקתם וכן

17 במדרש יודע ה' ימי תמימים כו' פירוש ימי תמימים שהם ימים שיש בהם שלימות כי מה שברא ה' יתברך עולם הזה להיות מתחדש בכל יום ושנה הוא לטובה כדי שיהיה הארה חרשה בכל זמן. ועל זה מברכין מחדש בכל יום מעשה בראשית. שאם היה הבריאה מתנהג בלי שינוי היה מתרחק על ידי ריבוי הזמן. משורש החיות. לכן ברא ה' יתברך שיהיה בכל יום שפע חיות מחדש כנ"ל לכן צריך האדם לראות שיהיה לו על כל פנים הארה אחת חרשה בכל יום. ועל ידי זה זוכה להרגיש בכל יום דבר חדש. כי כל יום נמשך אחר התפעלות יום שמקודם. כדכתיב² אם שמוע בישן תשמע בחדש. והנה הצדיקים מתקנים בכל יום כל מה שיכולין ועל זה נאמר (בראשית כו. א) בא בימים. שלא יש זמן שלא יקח ממנו דבר לעבודת ה' יתברך. וזה יודע ה' ימי תמימים שבכל שעה משיג השגה וידיעה מיוחדת ולכן מושכין שפע ונחל לכל העולם בכל יום שמקשרין כל הבריאה בשורשו וזהו ונחלתם לעולם תודיה (תהלים לו. ט). גם פרשנו כי כל יום נמשך אחר תיקון יום שקודם לו. נמצא מי שמתקן ימיו מוריש טובה לכל העולם. שעל ידי זה בא כל הבריאה למדריגה שלמעלה מזו כנ"ל:

17 במדרש יודע ה' ימי תמימים כו' פירוש ימי תמימים שהם ימים שיש בהם שלימות כי מה שברא ה' יתברך עולם הזה להיות מתחדש בכל יום ושנה הוא לטובה כדי שיהיה הארה חרשה בכל זמן. ועל זה מברכין מחדש בכל יום מעשה בראשית. שאם היה הבריאה מתנהג בלי שינוי היה מתרחק על ידי ריבוי הזמן. משורש החיות. לכן ברא ה' יתברך שיהיה בכל יום שפע חיות מחדש כנ"ל לכן צריך האדם לראות שיהיה לו על כל פנים הארה אחת חרשה בכל יום. ועל ידי זה זוכה להרגיש בכל יום דבר חדש. כי כל יום נמשך אחר התפעלות יום שמקודם. כדכתיב² אם שמוע בישן תשמע בחדש. והנה הצדיקים מתקנים בכל יום כל מה שיכולין ועל זה נאמר (בראשית כו. א) בא בימים. שלא יש זמן שלא יקח ממנו דבר לעבודת ה' יתברך. וזה יודע ה' ימי תמימים שבכל שעה משיג השגה וידיעה מיוחדת ולכן מושכין שפע ונחל לכל העולם בכל יום שמקשרין כל הבריאה בשורשו וזהו ונחלתם לעולם תודיה (תהלים לו. ט). גם פרשנו כי כל יום נמשך אחר תיקון יום שקודם לו. נמצא מי שמתקן ימיו מוריש טובה לכל העולם. שעל ידי זה בא כל הבריאה למדריגה שלמעלה מזו כנ"ל:

18 במדרש יודע ה' ימי תמימים כו' פירוש ימי תמימים שהם ימים שיש בהם שלימות כי מה שברא ה' יתברך עולם הזה להיות מתחדש בכל יום ושנה הוא לטובה כדי שיהיה הארה חרשה בכל זמן. ועל זה מברכין מחדש בכל יום מעשה בראשית. שאם היה הבריאה מתנהג בלי שינוי היה מתרחק על ידי ריבוי הזמן. משורש החיות. לכן ברא ה' יתברך שיהיה בכל יום שפע חיות מחדש כנ"ל לכן צריך האדם לראות שיהיה לו על כל פנים הארה אחת חרשה בכל יום. ועל ידי זה זוכה להרגיש בכל יום דבר חדש. כי כל יום נמשך אחר התפעלות יום שמקודם. כדכתיב² אם שמוע בישן תשמע בחדש. והנה הצדיקים מתקנים בכל יום כל מה שיכולין ועל זה נאמר (בראשית כו. א) בא בימים. שלא יש זמן שלא יקח ממנו דבר לעבודת ה' יתברך. וזה יודע ה' ימי תמימים שבכל שעה משיג השגה וידיעה מיוחדת ולכן מושכין שפע ונחל לכל העולם בכל יום שמקשרין כל הבריאה בשורשו וזהו ונחלתם לעולם תודיה (תהלים לו. ט). גם פרשנו כי כל יום נמשך אחר תיקון יום שקודם לו. נמצא מי שמתקן ימיו מוריש טובה לכל העולם. שעל ידי זה בא כל הבריאה למדריגה שלמעלה מזו כנ"ל:

19 במדרש יודע ה' ימי תמימים כו' פירוש ימי תמימים שהם ימים שיש בהם שלימות כי מה שברא ה' יתברך עולם הזה להיות מתחדש בכל יום ושנה הוא לטובה כדי שיהיה הארה חרשה בכל זמן. ועל זה מברכין מחדש בכל יום מעשה בראשית. שאם היה הבריאה מתנהג בלי שינוי היה מתרחק על ידי ריבוי הזמן. משורש החיות. לכן ברא ה' יתברך שיהיה בכל יום שפע חיות מחדש כנ"ל לכן צריך האדם לראות שיהיה לו על כל פנים הארה אחת חרשה בכל יום. ועל ידי זה זוכה להרגיש בכל יום דבר חדש. כי כל יום נמשך אחר התפעלות יום שמקודם. כדכתיב² אם שמוע בישן תשמע בחדש. והנה הצדיקים מתקנים בכל יום כל מה שיכולין ועל זה נאמר (בראשית כו. א) בא בימים. שלא יש זמן שלא יקח ממנו דבר לעבודת ה' יתברך. וזה יודע ה' ימי תמימים שבכל שעה משיג השגה וידיעה מיוחדת ולכן מושכין שפע ונחל לכל העולם בכל יום שמקשרין כל הבריאה בשורשו וזהו ונחלתם לעולם תודיה (תהלים לו. ט). גם פרשנו כי כל יום נמשך אחר תיקון יום שקודם לו. נמצא מי שמתקן ימיו מוריש טובה לכל העולם. שעל ידי זה בא כל הבריאה למדריגה שלמעלה מזו כנ"ל:

20 במדרש יודע ה' ימי תמימים כו' פירוש ימי תמימים שהם ימים שיש בהם שלימות כי מה שברא ה' יתברך עולם הזה להיות מתחדש בכל יום ושנה הוא לטובה כדי שיהיה הארה חרשה בכל זמן. ועל זה מברכין מחדש בכל יום מעשה בראשית. שאם היה הבריאה מתנהג בלי שינוי היה מתרחק על ידי ריבוי הזמן. משורש החיות. לכן ברא ה' יתברך שיהיה בכל יום שפע חיות מחדש כנ"ל לכן צריך האדם לראות שיהיה לו על כל פנים הארה אחת חרשה בכל יום. ועל ידי זה זוכה להרגיש בכל יום דבר חדש. כי כל יום נמשך אחר התפעלות יום שמקודם. כדכתיב² אם שמוע בישן תשמע בחדש. והנה הצדיקים מתקנים בכל יום כל מה שיכולין ועל זה נאמר (בראשית כו. א) בא בימים. שלא יש זמן שלא יקח ממנו דבר לעבודת ה' יתברך. וזה יודע ה' ימי תמימים שבכל שעה משיג השגה וידיעה מיוחדת ולכן מושכין שפע ונחל לכל העולם בכל יום שמקשרין כל הבריאה בשורשו וזהו ונחלתם לעולם תודיה (תהלים לו. ט). גם פרשנו כי כל יום נמשך אחר תיקון יום שקודם לו. נמצא מי שמתקן ימיו מוריש טובה לכל העולם. שעל ידי זה בא כל הבריאה למדריגה שלמעלה מזו כנ"ל: